

TECHNOLOGIE VZDĚLÁVÁNÍ V UNIVERZITNÍM PROSTŘEDÍ

EDUCATION TECHNOLOGY TERTIARY SURROUND

Gabriel ŠVEJDA

This report is about reflection of pedagogical honing in academic conditions. The stimulations for this report were meetings with teachers on SPU by their tertiary-pedagogic studies. Their deep interest in this problems and the quality of their knowledge was a pleasurable experience for me. This is a summary of my lecture, which was taking place on SPU Nitra in February 2006.

Information and Communication technologies, quality of education, European higher education area, professor and ICT, professor and student

Úvod

Tento příspěvek je stručným shrnutím přednášky (přiložena v elektronické podobě) na Pedagogickém aktivu SPU v Nitre konaném dne 1. 2. 2006. Záměrem a snahou příspěvku i přednášky bylo zamyšlení na zdokonalování pedagogického přístupu v podmínkách odborného vysokoškolského prostředí. Samotným podnětem pro mne bylo setkávání se s vysokoškolskými učiteli SPU v Nitre při jejich studiu vysokoškolské pedagogiky. Jejich vážný zájem o tuto problematiku i úroveň jejich znalostí a reflexe, se kterými k vysokoškolské výuce přistupují, to vše byl pro mne velmi příjemný zážitek, který jsem se pokusil shrnout do výše jmenované přednášky. Ta byla rozdělena na tři části – porovnání technologie vzdělávání jako nositelky aplikované pedagogiky u nás i v zahraničí, humanisticko-kreativní přístup k vedení vysokoškolské výuky a současný stav v on-line vzdělávání na univerzitách

Jádro příspěvku

Technologie vzdělávání (Education Technology) je v současnosti jeden z nejužívanějších pojmů západoevropské pedagogiky, označující jednak metody racionálního řízení výuky, a také technické prostředky vyučování. Tyto dva základní pohledy se pak objevují v různých modifikacích i definicích. Pro uplatňování těchto technologií na vysokých školách jsou velmi důležité základní podmínky pro nezávislost poznání a tvůrčí činnosti, které se v různých geografických podmínkách opakují z důvodů své nezastupitelnosti, a jejich komparace je také zajímavou výchozí pozicí. Pro vlastní přednášku byly vybrány univerzity ve Freiburgu/D/, Montrealu /Ca/, Landau-Koblenz /D/ v Haddersfieldu /VB/.

V těchto vysokoškolských centrech, a nejen tam je v poslední době také důsledně uplatňován humanisticko-kreativní přístup k vedení vysokoškolské výuky dle zásad M. J. Adlera, J. Deweye, W. Bagleyho, J. Watsona, B. F. Skinnera, a dle modelů

A. Maslowa, C. Rodgerse i A. Combse. Tyto zásady a moduly majú veľký vliv na rozvoj tvořivých funkcií, jakými jsou kognitivizace, emocionalizace, motivace, socializace, komunikace i kreativizace. Stejně důležité jsou kategorie kognitivních funkcií ve formě faktických, konceptuálních, procesuálních a metakognitivních vědomostí. Na nich pak můžeme budovat edukační strategie, ať jsou klasické, či ve formě tvorby cvičení otázek a úloh, či aktivizující, nebo komplexní výukové metody. Tyto strategie již vyžadují implementaci základních faktorů kreativity (fluence, flexibilita, originalita, elaborace, imaginace aj.) a dobře charakterizují tvořivého učitele s nutnou dávkou uvědomělé i neuvědomělé sebereflexe. K přednostem kreativního přístupu jistě patří autodiagnostika pedagogické činnosti, která u vysokoškolského pedagoga se projevuje ve vnitřní motivaci hodnocení vlastní práce, s přesnými kritérii i reflexí a interpretací edukační reality.

Pro vysokoškolského učitele jsou také charakteristické psychologické a praxeologické hlediska pedagogické kompetence. Obsahů i druhů těchto kompetencí je mnoho (komunikační, odborně-pedagogické, interpretační, interakční, realizační, ochranné, asertivní, facilitátorské, morální, negosociační, kooperativní, poznávací, informačně mediální, tvořivě-autorské).

Univerzitní prostředí třetího tisíciletí se liší především růzností vzdělávacích zdrojů, prioritou potřeby učících se, vzděláváním jako interaktivní aktivitou. V současných vzdělávacích projektech se velmi často používá pojem: „Technologicky založené poznávací učení“, které celkem dobře ukazuje konvergenci vzdělávání ve „starém a novém světě“.

Pro současný stav on-line vzdělávání je velmi důležitý virtuální výukový prostor, který by se měl skládat z prostoru výukového, sociálního, společenského-tzv: „kolaborační výukové prostředí“. Také se v edukačním prostředí začíná uplatňovat disciplína nazvaná: „Audiotoriologie“, zabývající se technickou i architektonickou úrovní edukačních prostor. Pro vlastní on-line vzdělávání je typická paralela požadavku aktivního učení na základě pečlivě připraveného programu s průběžnou kontrolou – jak tomu bývalo u klasického programového učení, včetně dalších atributů této teorie (vytčení cíle řízení, stanovení počátečního stavu řízené soustavy, zpětná vazba, zpracování informace s korekcí podnětů i realizace regulujících stimulů). Někdy on-line vzdělávání přebírá i negativní zkušenosti programového učení (atomizace učiva, redukce myšlenkových operací, ochuzená interakce žák-učitel a tím snížená pedagogická komunikace). Výrazné jsou společné principy on-line vzdělávání a klasického programového učení (přesný rozbor vzdělávacích cílů, aktivní odpovědi, zpětná vazba, individuální tempo, průběžné hodnocení výkonu a uplatnění nových technologií ve výuce).

Závěr

Vzhledem k tomu, že vzdělávací instituce na celém světě jsou pod neustálým tlakem, aby demonstrovaly ochotu i schopnost začlenit do vyučování nejnovější informační a komunikační technologie vznikající různé vize budoucnosti on-line vzdělávání, což vyvolává základní otázky:

1. Budou IKT replikovat to, co považujeme za dobrou praxi ve vzdělávání?
2. Bude evaluace vzdělávacích procesů adekvátní vývoji IKT?

Kladné odpovedi jsou sice očekávány, ale vyžádají si mnoho odborného i pedagogického mistrovství v dobrém vysokoškolském edukačním prostředí s nezbytnou vysokou mírou tvořivě-humanistického přístupu.

Souhrn

Příspěvek je stručným shrnutím přednášky na Pedagogickém aktivu SPU v Nitre jehož záměrem bylo zamyšlení nad zdokonalováním pedagogického přístupu v podmínkách odborného vysokého školství. Je rozdělen na tři části – porovnání technologie vzdělávání u nás i v zahraničí, humanisticko-kreativní tendence ve vysokoškolské výuce a současný stav v on-line vzdělávání.

Klíčová slova

informační a komunikační technologie, kvalita vzdělávání, evropský vysokoškolský prostor, humanisticko-kreativní přístup k vysokoškolské výuce, on-line vzdělávání

Použitá literatura

- [1] ROHANOVA, E. 2000. K problematice pedagogické kompetence vysokoškolského učitele. In *Agrarian perspectives IX : Globalization and competitiveness*. Prague : Czech University of Agriculture, 2000. ISBN 80-213-0657-2.
- [2] ZELINOVA, M. - ZELINA, M. 1994. *Model tvorivého humanistického vyučovania*. Bratislava : ŠPÚ, 1994.
- [3] HUPKOVÁ, M. - PETLÁK, E. 2004. *Sebareflexia a kompetencie v práci*. Bratislava : IRIS, 2004.

Kontakt

Prof. Dr. Gabriel ŠVEJDA, CSc., Katedra pedagogiky a psychologie Pedagogické fakulty JU v Českých Budějovicích, Jeronýmova 10, CZ 371 15 České Budějovice.

Recenzent: Doc. PhDr. Edita Rohal'ová, CSc., Katedra odborného jazykového vzdelávania SPU v Nitre